Date:

* سنڌي *

* NOA-MOCK6 *

نالو: محمد امين قمري

Batch : 006-MOCK25-NOA-ISB1

LMS ID: 37118

Email : maminbaloch022@gmail.com

Phone : 0312-5382277

Date : 22/12/024

URBANE PAPER PRODUCT

(حصو-٢)

* سوال ٣ *

1. تعارف:

شاهه عبداللطيف ڀٽائي سنڌي ادب جو هڪ وڏو نالو آهي، جنهن جي شاعري سنڌي ادب کي فني ۽ فڪري بلندي تي پهچايو. سنڌس وسيلي هن انساني زندگي جا مختلف پهلو، روحانيت، محبت، قوميت، ۽ سماجي مسئلا عظيم انداز ۾ پيش ڪيا ويا آهن. شاهه عبداللطيف جي شاعري نه رڳو سنڌي ادب جي حسن ۾ اضافو ڪيو، پر اها انساني فڪر ۽ فلسفي لاءِ پڻ هڪ روشني جو مينار بڻجي وئي.

٢. سنڌي ادب ۾ شاهه عبداللطيف ڀٽائي جي شاعري جو ڪردار

سنڌس جي شاعري جي ڪردار جا ڪجهه اهم نقطا هيٺ بيان ڪجن ٿا.

(الف) صوفياڻي شاعري جو سربراهه

شاهه لطيف صوفي شاعر هو جنهن پنهنجي شاعري ذريعي

CamScanner

انسان انسان ۽ خدا جي وچ ۾
محبت ۽ ويجهڙائي اجاگر ڪئي.
شاهه سائين وحدت الوجود جي
فلسفي کي شاعريءَ ۾ پيش ڪيو.
هن صوفيائي فڪر کي عوامي ٻولي
۾ پيش ڪيو، جيڪو سڀني کي سمجهڻ ۾
آسان آهي.

جيئن:

”جي تون مولي مٺ، مون ڏيهه نه ڏور،
ڪلهه ڏاڍي ڏور، ناهه تون سائينءَ ڏي،“

(شاهه سائين)

هن بيت مان واضح ٿئي ٿو ته شاهه عبداللطيف
صوفياڻي شاعريءَ جو سرواڻ آهي.

(ب) لوڪ ڪهاڻين جي جدت

شاهه لطيف سنڌ جي لوڪ ڪهاڻين
جهڙوڪ سسئي پنهون، مارئي، سهڻي
ميهار وغيره کي صوفيانه انداز
۾ پيش ڪيو. انهن ڪهاڻين ۾
عشق، قرباني ۽ جدوجهد کي
بيان ڪيو ويو آهي. شاهه سائين لوڪ
ڪهاڻين ۾ کي علامتن ۽ فڪري گهرائي
سان نئين معنيٰ ڏني. جيئن:

”سسئي جو سڪ، سانئيهه پاڻ ڪري
مٿيرث جا مون، جنڌين ڪين وسري“

URBANE PAPER PRODUCT

Date:

هن شعر مان اهو ظاهر ٿئي ٿو ته شاهه سائين لوڪ ڪهاڻين ۾ جدت آندي.

(ت) قومي سڃاڻپ جو ڪردار

شاهه عبداللطيف ڀٽائي پنهنجي شاعريءَ ۾ سنڌ جي ثقافت ۽ تاريخ ۽ ماڻهن کي اجاگر ڪيو. سندس ڪلام وطن پرستي ۽ قومي شعور جو وڏو ذريعو آهي. ماروي جو ڪردار شاهه جي شاعري ۾ وطن سان عشق جو بهترين مثال آهي.

اڪائيل شعر:

"مارو ٿڙامون وٽ، پيٽڪا پريو ناهه،

سهڻا سارا ڳام، جنين ڏورايا ٿر نا."

(شاهه سائين)

٣. سنڌي ادب ۾ شاهه عبداللطيف ڀٽائي جي شاعريءَ جي اهميت

سندس جي شاعريءَ جا ڪجهه اهم نقطا هيٺ بيان ڪجن ٿا:

(الف) انساني ڀائيچاري جو پيغام

انساني ڀائيچاري جو پيغام شاهه سائينءَ جي شاعريءَ جي اهميت مان هڪ عظيم اهميت آهي. سندس

URBANE PAPER PRODUCT

Date:

شاعري انساني ڀائيچاري، محبت ۽ همدرديءَ جو سبق ڏئي ٿي. شاعريءَ ۾ سيني لاءِ محبت ۽ سڀني جو درس آهي. هو ذات پات ۽ مذهب جي ورهاست کي ردڪري ٿو، جيئن شاهه سائين فرمايو آهي ته:

منهنجا مٺا محمد، پيني سڀ ٿئي،
جي پنيو پريئي، ته جتي سڀڪو آئي.

(شاهه ڀٽائي)

(ب) فطرت ۽ زندگيءَ جي جماليات

شاهه سائين فطرت جي عڪاسي لاءِ شاعريءَ ۾ نوان استعارا ۽ علامتون استعمال ڪيون. دريا، ريگستان ۽ ميهڻ سڀ سنڌي شاعريءَ ۾ زندگيءَ جا استعارا آهن. ڪيترائي شعر شاهه سائين جي شاعريءَ ۾ جدت جي بيان ڪن ٿا، ان ريت اسان جي سگهون ٿا فطرت ۽ زندگيءَ جي جماليات ۽ شاعريءَ جي اهميت مان هڪ اهم اهميت آهي.

(ج) ٻولي ۽ ادبي حسن

ٻولي ۽ ادبي حسن شاهه جي شاعريءَ جي هڪ اهم اهميت آهي. جو ته شاهه لطيف جي

CamScanner

Date:

شاعريءَ ۾ سادي، پر گهري ٻولي ۽
موسيقيت جو امتزاج موجود آهي.
سنڌي شاعريءَ ۾ روحاني
۽ فني جماليات دل کي متاثر ڪن
ٿا.

جيئن شاهه سائينءَ فرمايو آهي
ته :

"بيت پريا پول، جن ٻڌا سي ڳول،
شاهه لطيف جهڙي، جي جيءَ کي جڳايا."

٥: نتيجو

ان ۾ ڪو به شڪ نه آهي
ته شاهه عبداللطيف ڀٽائيءَ جي شاعريءَ
جو سنڌي ۽ ادب ۾ هڪ ڪردار
۽ اهميت حاصل آهي. شاهه سائينءَ
جي شاعري سنڌي ادب جو هڪ لازوال
سرمايو آهي. جنهن ۾ روحانيت، عشق،
قوميت ۽ فطرت جي عڪاسي ملي ٿي.
سنڌي ڪلام نه رڳو سنڌي ثقافت
۽ تاريخ کي محفوظ ڪيو، پر انساني ڀائيچاري،
سماجي انصاف، ۽ عالمي فڪر کي پڻ
اجاگر ڪيو. سنڌي شاعريءَ جو اثر نه
رڳو سنڌي ادب تي، پر عالمي ادب
تي به واضح آهي. سنڌي رسالو
اڄ به سنڌي ادب لاءِ هڪ الهامي ڪتاب
جي حيثيت رکي ٿو. سنڌي شاعري
انساني زندگيءَ جي بهتر سمجهڻ لاءِ هڪ
روشنيءَ جو مينار آهي.

URBANE PAPER PRODUCT

Date:

سوال 7

1. تعارف:

سنڌي لوڪ ادب سنڌ جي ثقافت، تهذيب ۽ عوامي روايتن جو آئينو آهي. هي صديون کان زباني طور ماڻهن جي دلين ۽ زبانن تي زنده رهيو آهي. اهو ادب سنڌي ماڻهن جي فطري ذهنيت، زندگيءَ جي فلسفي ۽ انساني قدرن جي عڪاسي ڪري ٿو. لوڪ ادب ۾ لوڪ ڪهاڻيون، شاعري، راڳ، پهاڪا ۽ محاورا شامل آهن، جيڪي نه صرف تفريح لاءِ آهن، پر انهن ۾ انسانيت، قرباني ۽ محبت جا سبق به موجود آهن. سنڌي لوڪ ادب هر دور ۾ نه صرف ماڻهن کي ثقافتي شعور ڏنو، پر انهن جي زبان ۽ تهذيب کي محفوظ ڪرڻ ۾ پڻ اهم ڪردار ادا ڪيو آهي.

٢. سنڌي لوڪ ادب

سنڌي لوڪ ادب سنڌي ثقافت ۽ تهذيب جو هڪ اهم حصو آهي. جيڪو نسلن کان نسلن تائين زباني طور منتقل ٿيندو رهيو آهي. سنڌي لوڪ ادب ۾ قصا، ڪهاڻيون، راڳ، شاعري،

Date:

پهاڪا ۽ محاورا شامل آهن.

٣. لوڪ ادب جا قسم

هيٺ ڪجھ اهم قسم بيان ڪيون ٿا:

(الف) لوڪ ڪهاڻيون

لوڪ ڪهاڻيون جهڙوڪ سسئي پنهون، سهڻي ميهار، مارئي ۽ لوري جام تماچي، شامل آهن.

(ب) لوڪ شاعري

صوفيائي ڪلام جي شاعري، عوامي واڳ ۽ شاعري جنهن ۾ سنڌ سان محبت ۽ جدوجهد جا احساس آهن.

(ب) پهاڪا

سنڌي زبان ۾ پهاڪا ماڻهن جي علم، تجربي ۽ ڏاهپ جو عڪس آهي. ان ڪان علاوه اهي ڏاهپ ۾ اضافو به ڪن ٿا، جيئن:

جنهن جو کاڌو، تنهن جو ڳايو

(پ) محاورا

محاورا نه سنڌي ادب نه صرف روانی پر خوبصورتي به

URBANE PAPER PRODUCT

Date:

پيدا ڪن ٿا. اهي زندگي جي مختلف حالتن ۾ هدايت ۽ سبق به ڏين ٿا.

"پاڻي تي ليڪا ڏيڻ"

مطلب ته اجايو ۽ بي فائدو ڪم ڪرڻ

٤. سنڌي لوڪ ادب جي اهميت

سنڌي لوڪ ادب جي اهميت جا ڪجهه اهم نقطا هيٺ بيان ڪجن ٿا.

(الف) ثقافت ۽ تاريخ جي حفاظت

لوڪ ادب سنڌ جي تاريخ، تهذيب ۽ ثقافت کي محفوظ ڪرڻ ۾ اهم ڪردار ادا ڪيو آهي. لوڪ شاعري، لوڪ ڪهاڻيون، ڳالهين ۽ محاورن ان کي محفوظ رکڻ ۾ اهم ڪردار ادا ڪيو آهي. لوڪ شاعري ۾ اڄ سنڌ جي تمام پراڻي تاريخ جا قصا ۽ واقعا محفوظ ڪيل ملن ٿا.

مثال:

"ماروي وطن سان محبت جو بهترين مثال آهي. جنهن ۾ هن ڌرتي لاءِ هر قرباني ڏني."

CamScanner

(ب) انساني قدرن جي واڌاري لاءِ سبق

لوڪ ادب انساني قدرن جي واڌاري لاءِ سبق ڏئي ٿو. جنهن ۾ انساني اخلاقيات، محبت، قرباني ۽ ڀائيچاري جا سبق ڏئي ٿو.

مثال:

"لوري جام تماچي جو ڪردار عاجزي جو علامتي اظهار آهي، جيڪو معاشرتي انصاف جي حمايت ڪري ٿو."

هن مان اهو ظاهر آهي ته لوڪ ادب انساني قدرن جي واڌاري لاءِ سبق ڏئي ٿو.

(پ) فن ۽ تفريح جو ذريعو

سنڌي لوڪ ادب سنڌ جي ماڻهن لاءِ فن ۽ تفريح جو هڪ اهم ذريعو آهن. ان ۾ گيت، شاعري ۽ داستان عوام لاءِ تفريح ۽ سکيا جو بهترين امتزاج آهن.

مثال:

- جهمر ۾ هو جمالو
- سگهڙن جو محفلون
- شاهه ڀٽائي جا بيت

CS CamScanner

(ب) ٻولي ۽ ادبي حسن جو واڌارو

سنڌي لوڪ ادب سنڌي ٻوليءَ
جي خوبصورتي ۽ رواني کي اجاگر
ڪري ٿو ۽ اهو ان کي ٻين ٻولين کان
منفرد ڪري ٿو.

مثال:

- پهاڪا ۽ محاورا
- لوڪ شاعري

۵. نتيجو:

سنڌي لوڪ ادب سنڌ جي
ثقافت ۽ تاريخ جو هڪ اهم
خزانو آهي، جيڪو انساني قدرن،
روايتن، ۽ جذبات جي عڪاسي ڪري
ٿو. اهو ادب نه صرف تفريح ۽
سکيا لاءِ استعمال ٿيندو آهي، پر
زندگيءَ جي اهم سبقن ۽ انساني
رويي جي اصلاح لاءِ به وڏو ذريعو
آهي. لوڪ ڪهاڻيون، شاعري، ۽ راڳ
نسلن کي سنڌ ماضيءَ سان ڳنڍين
ٿا ۽ سنڌي ٻوليءَ جي حسن ۽ رواني
کي اجاگر ڪن ٿا. سنڌي لوڪ ادب
اڄ به اسان جي تهذيب ۽ ثقافت
جي سڃاڻپ آهي ۽ ان جي اهميت
هميشه قائم رهندي.

Date:

سوال 4

1. تعارف :

سنڌي ناول ادب جي اهم صنف آهي جيڪا سنڌي سماج، تهذيب، ۽ ماڻهن جي مسئلن کي تفصيل سان بيان ڪري ٿي. سنڌي ناول جي ارتقا سنڌي ادب ۾ مغربي ادب کان ٿي. پر جلد ئي پنهنجي ڌرتي سان لاڳاپيل موضوعن ۽ مسئلن کي پيش ڪندي هڪ منفرد مقام حاصل ڪيو. ناول سنڌي ادب ۾ ان دور ۾ مقبول ٿيو جڏهن سماج ۾ وڏيون تبديليون اچي رهيون هيون. جهڙوڪ، طبقاتي فرق، سماجي ناانصافي ۽ استحصالي نظام. سنڌي ناول نگارن جهڙوڪ مرزا قليچ بيگ، پير حسام الدين، محمد عثمان ڏيپلائي ۽ شيخ اياز وغيره پنهنجي تخليقي سوچ ۽ فن ذريعي هن صنف کي مالا مال ڪيو ۽ ان کي بين الاقوامي سطح تي پڻ نمايان ڪيو.

2. سنڌي ناول جي ارتقا (ترقي) جا مرحلا :

ارتقا جا ڪجھ اهم مرحلا هيٺ ڏجن ٿا :

(الف) شروعاتي دور

شروعاتي دور ۾ سنڌي

URBANE PAPER PRODUCT

CamScanner

ناول مغربي ادب کان متاثر ٿيو پر موضوع ۽ زبان ۾ مقامي خاصيت موجود هئي. ان وقت ۾ سنڌي سماج جا مسئلا، جهڙوڪ طبقاتي فرق ۽ استحصالي نظام، انهن ناولن جا موضوع بڻيا.

(ب) اوائلي دور

20 هين صدي جي پهرين اڌ ۾ سنڌي ناول ترقي جو سفر شروع ڪيو. انهن ۾ ليکڪن جديد موضوعن کي پيش ڪرڻ سان گڏوگڏ سنڌي ماڻهن جي زندگي کي به بيان ڪيو.

(ب) ادبي دور

20 هين صدي جي وچ ۾ سنڌي ناول پنهنجي عروج تي پهتو. ان دور ۾ موضوعن ۾ وسعت آئي ۽ فڪري توڙي فني لحاظ کان ناولن ۾ تواڻ آئي.

(پ) جديد دور

هاڻوڪي دور ۾ سنڌي ناول نه صرف سماجي مسئلن کي اجاگر ڪري ٿو. پر عالمي مسئلن ۽ نفسياتي موضوعن کي به شامل ڪري ٿو

URBANE PAPER PRODUCT

Date:

ناول ۾ ارتقا جو چارٽ

مرحلا

↓

شروعاتي دؤر

↓

اوائلي دؤر

↓

ادبي دؤر

↓

جديد دؤر

Page Turn...

URBANE PAPER PRODUCT

Date:

٣. اهم ناول نگار

سنڌي ناول جا ڪجهه اهم ناول نگارن جا نالا هيٺ ڏجن ٿا.

(i) مرزا قليچ بيگ

سنڌي ناول جو پهريون وڏو نالو آهي. سندس اهم ناولن ۾ شامل:

زينت

آزاد

پيتا

(ii) شيخ اياز

شيخ اياز پنهنجي شاعري سان گڏوگڏ ناولن ۾ پڻ ٿوري لوڏ آڻي. سندس ناول

"خواب پٿر"

تمام گهڻو مشهور آهي.

(iii) محمد عثمان ڏيپلائي

سندس ناولن ۾ عام ماڻهن جي مسئلن ۽ سماجي ناانصافين کي اجاگر ڪيو آهي. مشهور ناولن ۾

URBANE PAPER PRODUCT

Date:

"مهراڻ جا موتي"

"پيار جو پنجائي"

شامل آهن.

(١٧) جي ايم سيد

جي ايم سيد به ناول نگاري ۾ اعليٰ مقام حاصل ڪيو، سندس لکڻين ۾ سماجي انصاف ۽ قومي فڪر نمايان نظر اچي ٿو.

٤. نتيجو:

سنڌي ناول جي ارتقا (ترقي) هڪ تاريخي ۽ فڪري عمل آهي، جنهن ۾ ناول نگارن سنڌي سماج، ثقافت ۽ انساني مسئلن کي تفصيل سان بيان ڪيو. مرزا قليچ بيگ کان وٺي جديد دور جي ليکڪن تائين، سنڌي ناول پنهنجي موضوع، انداز ۽ فڪري لحاظ سان ادب کي نئين واهه ڏني. سنڌي ناول نه رڳو ماضيءَ جي عڪاسي ڪري ٿو، پر اهو مستقبل لاءِ فڪر ۽ شعور ۾ پيدا ڪري ٿو. اهو سنڌي ادب جي هڪ اهم صنف آهي، جنهن وقت سان گڏ وڌيڪ مضبوط ۽ اثرائتي ٿيندي رهي آهي.

URBANE PAPER PRODUCT

CamScanner